אוצר מדרשים — אגדתא דבני משה

אגדתא דבני משה

[בית המדרש ח"ו 15]

יוסף ה' לי בן אחר (בראשית ל' כ"ד), למה נקרא בנימין אחר? לומר שהוא אחר לגלות. א"ר יודא בן סימון לא למקום שגלו עשרת השבטים גלו שבט יהודה ובנימין, עשרת השבטים גלו לפנים מנהר סמבטיון, ושבט יהודה ובנימין גלו והיו מפוזרין בכל הארצות. וי"א הלוים בני משה היו חונים לפנים מנהר סמבטיון. אמרו רבותינו בשעה שגלו ישראל לבבל ובאו להם לפרת כמו שנאמר על נהרות בבל וגו' (תהילים קל"ז:א') אמרו או"ה ללוים עמדו לפני ע"ז ואמרו שירה כדרך שהייתם משוררים בביהמ"ק. אמרו להם הלוים שוטים שבעולם אלמלא אמרנו שירה על כל נס ונס שעשה לנו הקב"ה לא גלינו מארצנו אלא הוסיף לנו כבוד על כבודנו וגדולה על גדולתנו, ונאמר שירה לפני ע"ז?! מיד עמדו עליהם והרגו בהם תלי תלים, ואע"פ שהרגו מהם הרבה, גדולה היתה השמחה שלא עבדו ע"ז, לכך נאמר ותוללנו שמחה (שם). מה עשו הלוים שנשארו, קצצו אצבעותיהם כדי שלא יקישו הכנורות, וכשהיו אומרים להם שוררו, היו מראים אצבעותיהם מקוצצות ואומרים להם איך נשיר וגו' (שם) ואצבעותינו מקוצצות. כיון שבא הלילה ירד הענן וכסה עליהם ועל נשיהם ובנותיהם והאיר להם הקב"ה בעמוד אש והוליכם כל הלילה עד אור הבקר והניחם על שפת הים, כיון שזרח השמש נסתלק הענן ועמוד האש והמשיך הקב"ה לפניהם נחל אחד שמו סמבטיון וסגר בפניהם כדי שלא יוכל אדם לעבור עליהם, והיה סובב עליהם מהלך שלשה חדשים על שלשה חדשים מרובע, ומצד האחר לא היה סובב כל הרוח, והמשיך הקב"ה אותו נהר וסגר לפניהם. ותחום אותו נהר מאתים אמה ונהר היה מלא חול ואבנים, ומושך חול ואבנים ועושה רעש גדול בלילה מהלך חצי יום, ומושך החול והאבנים כל ששת ימי המעשה ובשבת ינוח, ומיד תעלה אש מע"ש עד מוצאי שבת מצד הנחל, והאש לוהטת ולא יוכל אדם להגיע אליה אל הנחל כמהלך מיל ומלהטת האש כל מה שיצמח סביב הנהר עד שמטאטאת הארץ. ואותם לוים מבני משה הם, והיו עומדים לפנים מן הנחל, ואין ביניהם בהמה טמאה ולא חיה טמאה ולא שום רמש האדמה, ועמהם צאן ובקר, ויש אצלם עוד ששה מעינות ויתקבצו כולם לאגם אחד וישקו מהם ארצם, ובאותו אגם ישרצו כל מיני דגים, ועל המעינות ועל האגם יפרחו כל מיני עופות טהורים ועמהם כל מיני פירות והם זורעים וקוצרים, וזורעים אחד וקוצרים מאה, והם היו בעלי אמונה בעלי תורה בעלי משנה ואגדה. והם היו חכמים חסידים וקדושים ואין נשבעים לשקר, וחייהם ק"כ שנים ולא ימות להם בן בחיי אביהם ורואים ג' וד' דורות, והם בעצמם בונים בתים וחורשים וזורעים לפי שאין להם עבדים ושפחות, ואין סוגרים בתיהם בלילה, ונער קטן הולך עם בהמתו מהלך כמה ימים ואין מתירא לא מן הליסטים ולא מחיה רעה ולא מן רמש האדמה ולא מן השדים ולא מכל דבר רע מפני שהם קדושים ועדיין הם עומדים בקדושתו של מרע"ה, לפיכך נתן להם הקב"ה את כל זאת ובחר בהם, ואין רואים שום אדם ולא שום אדם רואה אותם אלא ד' שבטים בלבד דן ונפתלי גד ואשר שהם יושבים מעבר לנהר כוש.

כיצד הלכו שם? אמרו רבותינו בשעה שעמד ירבעם בן נבט ועשה שני עגלים מזהב והחטיא את ישראל ונחלקו במלכות בית דוד, כנס עשרת השבטים מישראל ואמר להם צאו והלחמו עם רחבעם ועם יושבי ירושלם. אמרו לו נלחמים אנו עם אחינו בני אדונינו דוד מלך ישראל ויהודה?! עלו אליו זקני ישראל וא"ל

אין לנו בכל ישראל גבורי חיל ואנשי מלחמה כשבט דן צוה אותם שילחמו עם יהודה. מיד א"ל ירבעם לבני דן צאו והלחמו עם יהודה ובנימין. א"ל בחיי אבינו דן אין אנו עושים מלחמה עם אחינו ולא נשפוך דמם חנם. מיד נטלו בני דן חרבות קשתות וחצים ורמחים ומסרו עצמם לעשות מלחמה עם ירבעם עד שהצילם ה' מלשפוך דמי אחיהם, והיו מכריזין בכל שבט דן ואומרים נוסו בני דן וצאו מארץ ישראל ונלך אל מצרים. ויועצו על ארץ מצרים להכחידה ולהרוג את כל יושביה, א"ל נשיאיהם אנה תלכו הלא כבר כתוב בתורה לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם (שמות י"ד י"ג) ועוד היו יועצים על עמון ומואב, וכשראו כתוב בתורה שהקב"ה מנע את ישראל מלירש גבולם נתן להם הקב"ה רוח טובה והיו בני דן עולים נגד נהר פישון ונוסעים על הגמלים וחונים עד שהגיעו לנהרי כוש ומצאו הארץ שמנה טובה ורחבה, שדות וכרמים גנים ופרדסים, ולא מנעו יושבי הארץ את בני דן משבת עמהם וכרתו להם ברית, והיו בני כוש פורעים להם מס וישבו עמהם שנים רבות עד שפרו ורבו עד למאד.

ואחרי מות סנחריב נסעו להם שלשה שבטים מישראל והם נפתלי גד ואשר והיו נוסעים וחונים עד אצל גבולם של בני דן, והרגו באנשי כוש כל שבט ושבט ג' חדשים בשנה ושלל השבט לשבטו, ובני משה עם בני דן עם אלה שלשה שבטים חונים בחוילה אשר שם הזהב, ויש להם זהב כאבנים, וצאן ובקר וגמלים וסוסים הרבה מאד, והם זורעים וקוצרים ויושבים באהלים של שער והיו נוסעים וחונים מגבול לגבול מהלך מאתים יום על מאתים יום, ומקום שהם חונים שם באהלים אין לך מקום שתכנס שם רגל, ואינם חונים כ"א בשדות וכרמים. והיו דנין בארבע מיתות ב"ד ועליהם אמר הכתוב מעבר לנהרי כוש עתרי בת פוצי יובילון מנחתי (צפניה ג' י'). ושבט ישששכר היו שרוים בהרי תהום והם היו בתחתיות ארץ מדי ופרס והם היו מקיימים לא ימוש ספר התורה מפיך וגו' (יהושע א' ח') ואין עול מלכות עליהם כי אם עול התורה, והם היו שרוים בהשקט ובשלוה אין שטן ואין פגע רע, והם היו חונים עשרה ימים מרובע, ויש להם מקנה רב וגמלים ועבדים ואין מגדלין סוסים ואין להם כלי זיין כ"א מאכלת (סכין) לפי שהם צריכין אותו לשחוט, והם היו בעלי אמונה ואין בידם עושק ולא גזל, אפילו עבדים שלהם אם מוצאים ממון בדרך אין פושטים יד לקחתו. ושכניהם רשעים עובדי אש נושאין אמותם ואחיותיהם לנשים, ואין להם עבודת האדמה ולא עמילת כרמים, הכל בכסף יקנו. ויש להם שופט ונשיא וד' מיתות ב"ד בידם, והם מדברים בלשון הקדש ובלשון פרס ובלשון קדר. ובני זבולון הם חונים בהררי פארן והיו נוטעים אהלים של שער הבאים מן ארמיניאה ומגיעים עד נהר פרת.

ושבט ראובן הוא נגדם מאחורי הררי פארן, ויש ביניהם שלוה ואהבה וביחד מלחמתם וכריתות הדרכים שכורתים והולכין בדרך מדי ודרך בבל, וכל שללם יחלקו יחדו, משא גמל או גמלין מאכל יש להם בשני כספים ומדברים בלשון קדר ועמהם מקרא ותלמוד ואגדה, וכל שבת דורשים בלשון הקדש. ושבט שמעון וחצי שבט מנשה בארץ כשדים רחוק מב"ח ששה חדשים, והם עד אין חקר ואין מספר ולוקחים מס מכ"ה מלכיות ומקצת ישמעאלים יפרעו להם מס. ושבט אפרים וחצי שבט מנשה שם נגד מדינת מיכה והם זעומי נפש וקהויי לב, בעלי סוסים דרכים יכרתו להם ולא יחוסו על אדם, ואין להם ממון כ"א שלל אויביהם והם גבורי מלחמה אחד נגד אלף, אבל שבט יהודה ובנימין מפוזרים בכל הארצות, הוי בן אחר לגלות.

(ע"ע אלדד הדני ,עשרת השבטים).